

SUPERHEROES Програма

Версия: 1

Декември 2022

Водеща организация: Фондация Инкубатор

Проект №: KA220-SCH-05AD2AC1

Co-funded by the
Erasmus+ Programme
of the European Union

Този проект е финансиран с подкрепата на Европейската комисия. Тази публикация (комуникация) отразява само възгледите на автора и Комисията не носи отговорност за каквото и да е използване на информацията, съдържаща се в нея.

Идентификация на документа

Получател	Superheroes партньори
Статус на конфиденциалност	Публично

Версия на документа

Версия	Дата	Автори
V1		
V2		
V3		
V4		

Този документ може да се променя без предупреждение.

Всички права запазени.

COPYRIGHT

© Copyright 2022 Superheroes

Partner Members:

Съдържание

SUPERHEROES Програма.....	1
Съдържание.....	3
Въведение.....	4
Тема 1 – Какво са ЦУР?.....	5
1.1 Подтема 1 План на урок.....	6
Тема 2 – Мозъчна атака за местните ЦУР.....	8
2.1. Процес на генериране на идеи.....	9
2.2. Как да идентифицираме потенциалните заинтересовани лица	9
Тема 3 – Как да представим предизви- кателствата пред чуждестранните ученици и да го качим в платформата	12
3.1. Подход за разказване на истории	13
3.2. Умения за писане.....	14
3.3. Качете разказа в платформата на SuperHeroes	16
Тема 4 – Мисли за решение, тествай твоето решение.....	17
4.1. Как да се намери решение.....	19
4.2. Как да тествате вашето решение.....	20
4.3 Тествайте решението си в някоя организация	20
4.4 Качване на решението	21
Приложения.....	22
Приложение А: Полезни линкове и материали	22
Тема 1	22
Тема 3.2.....	22
Ресурси по тема 4:.....	22
Приложение В: Мозъчна атака - идеи.....	23
Как да провеждаме ефективно Мозъчна атака.....	23
Техники за творчество - Идея.....	23
Приложение С: Умения за слушане и даване на обратна връзка	27
Подтема 1: Развиване на умения за “активно слушане”.....	27
Подтема 2: Даване на позитивна обратна връзка.....	30
Подтема 3: Даване на позитивна обратна връзка за проектите на другите ученици.	32
Подтема 4: Дейност с положителна обратна връзка - дайте ми обратна връзка	34

Въведение

SUPERHEROES е разработен като част от двугодишно сътрудничество, финансирано от Erasmus+, включващо шест партньори от четири държави: Латвия, България, Испания и Холандия.

SUPERHEROES е програма, която има за цел да повиши знанията на младежите по екологични и социални въпроси. Проектът е насочен към учители и ученици от 12 до 16 години и към заинтересовани от развитието на младежите в тази възрастова група.

Специфичните цели на SUPERHEROES са:

1. Повишаване на осведомеността относно екологичните проблеми и въпроси на местно ниво.
2. Повишаване на осведомеността относно екологичните и социалните проблеми в цяла Европа.
3. Повишаване на активното гражданство сред учениците на възраст 12 – 16 години.
4. Развиване/подобряване на межкултурните умения сред учениците на възраст между 12 и 16 години.
5. Повишаване нивото на владеене на английски език сред учениците между 12 и 16 години
6. Разработване на иновативен подход в обучението за идентифициране на предизвикателства и решаване на проблеми в областта на ЦУР/SDGs.

С плана на урока пред Вас може да прилагате преподаването на ЦУР в часовете, а също така и да го преплитате с други теми.

Тема 1 – Какво са ЦУР?

Целите за устойчиво развитие (ЦУР), известни още като Глобални цели, бяха приети от Организацията на обединените нации през 2015г. като универсален призив за действие с цел слагане край на бедността, опазване на планетата и осигуряване на мир и благоденствие за всички хора до 2030г.

17-те ЦУР са взаимосвързани— действието в една област повлиява на резултатите в други области. Развитието на обществото трябва да балансира социалната, икономическата и екологичната устойчивост.

Страните са се ангажирали да издигнат в приоритет прогреса за онези, които са най- изоставащи. ЦУР са разработени да сложат край на бедността, глада, СПИН, както и на дискриминацията срещу жените и момичетата.

Креативност, ноу-хау технологии и финансови ресурси на цялото общество ще са необходими за постигането на ЦУР във всеки един контекст.

Линкове към допълнителна информация за ЦУР ще намерите в Приложение А.

Очаквани обучителни резултати:

- Учениците познават 17-те цели на устойчивото развитие;
- Учениците могат да направят връзка между ЦУР и техния живот;
- Учениците да участват в дискусия по темата за ЦУР;

SUSTAINABLE DEVELOPMENT GOALS

1.1 Подтема 1 План на урок

Материали за урока: 1) стари/нови списания, вестници, А1 постер, лепило **или** лаптоп/смартфон за всеки, връзка с Интернет, подготвен онлайн документ, където да могат да поставят своите снимки/картинки; 2) А4 брошура с ЦУР иконите, изрязани поотделно или изобразени на един общ онлайн документ

Брой уроци/времетраене:

80-100 минути

Междупредметни връзки

Гражданско образование, География, Английски език

Кратко описание на дейностите

Класовете следва да бъдат разделени на групи в случаите, когато класът е повече от 15 ученици.

1) Учителят предлага на учениците да си представят как ще изглежда собственият им живот през 2030-2035г. Тогава те ще са на възраст около 25 - 30 години. Помислете за икономиката, околната среда и социалните аспекти като професия, работно място, заплата, природа, енергийни източници, жилище, общности и т.н.

2) Вземете списанията и потърсете снимки или картинки/текстове, които представят живота Ви през 2030-2035. Изрежете ги и ги поставете пред себе си (отнема около 20 минути) **или** ако работите онлайн с лаптопи, учениците избират

снимки от интернет и ги качват на документа, който учителят е подготвил предварително.

3) Поставете вашата информация върху постер с размер А1 – това ще бъде постер, който ще представя живота на вашето общество (20-25 минути). Учениците представят своя модел на обществото. **Или** поставете всички избрани снимки в един документ/онлайн постер, 1-3 картинки на ученик.

4) Кратка информация за учителя – учителят трябва да нареже разпечатаните на лист А4 икони на 17-те ЦУР на 17 части за всяка група. Учителят чете голяма цел и дава кратки разяснения, ако е необходимо. Учениците намират къде тази цел е представена на техния плакат и поставят иконата на ЦУР близо до снимката или текста.(20-25-30 минути). **Или** работейки онлайн - учениците могат да напишат или поставят целите, които отговарят на картинките от плаката им.

5) Заключение – дискусия по въпроса “Ще сме постигнали ли ЦУР до 2030г., или не?” Въпроси за дискусия: 1) изберете 2-3 цели, актуални за сегашната ви ситуация – обосновеете избора си ; 2) изберете 2-3 цели, които не се отнасят до вас – обосновеете избора си.

Тема 2 – Мозъчна атака за местните ЦУР

Сега, след като имате по-задълбочено разбиране на ЦУР, поставени от ООН в програмата им до 2030 и как те евентуално са свързани с вашата преподавателска работа за образоването на новите поколения, темата, която ще разгледаме, има за цел да ви предостави инструменти и стратегии, с помощта на които да помислите за местните предизвикателства във Вашата общност, свързани с ЦУР, и за това как да проучите вашата (на учениците) екосистема, за да откриете подходящи участници и заинтересовани страни.

Очаквани обучителни резултати:

- Учениците ще се научат да правят „Мозъчна атака“;
- Учениците ще повишат креативното си мислене и уменията да разсъждават като страничен наблюдател;
- Учениците ще развият умения за екипна работа;
- Учениците ще разберат как да идентифицират потенциални заинтересовани лица.

Ще се нуждаете от една (две) сесии, за да направите ефективен „брайнсторминг“, свързан с ЦУР, и да разгледате едно конкретно предизвикателство, и още една, за да идентифицирате подходящите заинтересовани лица и да се свържете с тях.

Задания:

1. Разработете с вашите ученици упражнение, чрез което посредством „Мозъчна атака“ да идентифицирате 1 или 2 конкретни местни предизвикателства, по които те биха искали да работят по - детайлно.
2. Направете „Мозъчна атака“ и относно евентуалните заинтересовани лица - как да идентифицираме хора, които биха имали интерес, сред тяхната общност или познати.

Очаквани резултати:

Тази тема ще помогне на учениците да открият и приложат на практика креативни техники, които те ще могат да ползват и за други цели. Също така ще насърчи тяхното мислене в ролята на страничен наблюдател. В рамките на проекта SUPERHEROES тези креативни техники ще се използват за изследване на местните предизвикателства, свързани с ЦУР.

Учениците ще се научат и как да откриват евентуалните хора и организации на местно ниво, които са заинтересовани от решаването на идентифицираните проблеми, и как да мобилизират своята екосистема.

2.1. Процес на генериране на идеи

Задание 1: Изберете 1 или 2 техники, които отговарят на нуждите ви (**Приложение В**) и направете съвместна сесия с вашите ученици, за да приложите „брейнсторминг/мозъчна атака“. Препоръчваме Ви следния работен план:

- 1) Разгледайте подробно какви възможности Ви предоставят различните креативни техники за генериране на идеи и изберете тези, които биха били най-удачни за работа с вашите ученици.
- 2) Стартирайте кратка сесия с цел идентифициране на местни предизвикателства, свързани с ЦУР, посредством „Мозъчна атака“, за да откриете евентуалните области, които биха представлявали интерес за вашите ученици (например: зелената енергия във вашия регион). За целта можете да използвате и класическа „Мозъчна атака“.
- 3) Учениците обсъждат местните ЦУР от „Мозъчна атака“ сесията. Използвайте останалото ви време от сесията, за да насърчите учениците да изследват по-задълбочено специфични местни предизвикателства. За целта може да използвате техники като Шест мислещи шапки или 5Ws & H. Доразвийте заданието, като отговорите за следните въпроси:
  - a. *Към коя от ЦУР спада това местно предизвикателство и каква е неговата важност?;*
  - b. *Какво директно влияние оказва това предизвикателство върху околната среда ?;*
  - c. *Защо вие (учениците) бихте избрали това конкретно предизвикателство?;*
  - d. *Колко вие (учениците) знаете относно предизвикателството/ЦУР в момента ?*

В случай че имате време, използвайте две сесии вместо една, което ще позволи на учениците Ви да разсъждават по-задълбочено при Мозъчната атака за местните предизвикателства и връзката им с ЦУР, както и по-лесно да изберат проблем, върху който биха искали да работят по-детайлно в последствие.

2.2. Как да идентифицираме потенциалните заинтересовани лица

Сега, когато вие и вашите ученици имате по-добра представа за местните предизвикателства, свързани с ЦУР, и сте избрали едно, върху което ще работите или пък се отнася до вашата общност (какви са причините, възможни решения, кого засяга пряко/ кой би имал полза, защо се чувствате пряко свързани с този конкретен проблем и т.н.), време е да се идентифицират заинтересованите страни,

които вече имат отношение към предизвикателството в общността или екосистемата на учениците.

Обяснете на вашите ученици, че заинтересованите лица могат да са членове на семейството им, техни приятели, връстници, други учители или образователни специалисти, други професионалисти от област на дейности свързани с ЦУР и т.н.

Насърчавайте учениците си да търсят „заинтересовани“ лица в близкото си обкръжение и тяхната общност. Задаването на въпроси, свързани с ЦУР, на техни роднини, приятели или учители би им било от голяма полза в тяхната работа.

Задание 2: Помолете учениците да се включат в съвместна „Мозъчна атака“ сесия, чрез която да измислят евентуални заинтересовани лица, които биха могли да допринесат с опита си, уменията си и евентуални партньорства към работата им по конкретния проблем. За да направите това, можете да използвате следната стратегическа пътна карта, която да представите на учениците си като модел, който да следват.

Стратегическа пътна карта за идентифициране на подходящите заинтересовани лица

1. Анализирайте и дефинирайте вашите ЦУР:

- *Коя ЦУР бихме искали да разработим съвместно в нашата екосистема?*
- *Какво целим да постигнем, включвайки други заинтересовани лица в процеса?*
- *Набелязване на целите на работата и разясняване защо ще бъдат включени*

2. Направете оценка на причините за проблема

- *В какъв контекст се проявява конкретният проблем, свързан с ЦУР?*
- *Кои са основните външни фактори, които влияят и допринасят за ситуацията?*
- *Кой е засегнат пряко и би имал полза от неговото разрешаване? Можете да идентифицирате както пряко, така и непряко заинтересовани групи.*

3. Идентифицирайте потенциалните решения и пътища за действие:

- *Какви решения могат да бъдат приложени с цел преодоляване на проблема?*
- *Как може да се увеличи максимално положителното въздействие на работата?*
- *Какви ресурси са необходими, за да разработим и приложим решенията си?*
- *Защо е уместно да включим общността в процеса?*

4. Помислете какви профили биха допринесли за процеса/решението.

Сега, когато имате достатъчно информация, за да си осигурите една солидна стартова позиция, и всички знаете кои са основните групи, пряко и непряко

засегнати, или които биха могли да допринесат към работата ви по конкретния проблем, който сте си избрали, е време да помислите и да идентифицирате потенциалните профили във вашата екосистема или извън нея, които биха могли да са ви от полза.

Попълването на таблица като тази може да послужи за по-добро организиране на информацията:

Име	ЗАЩО? Кратко описание на профила	Как той или тя биха могли да допринесат?	Контакт (телефонен номер, имейл адрес и т.н.)	Достъпен (Да/Не)

5. Свържете се с тях и ги поканете да се включат, ако:

- a) Искат да участват активно;
- b) Биха могли да бъдат ваши ментори;
- c) Биха могли да осигурят ресурси и/или мрежа от полезни контакти.

Като учител можете да намерите още информация по темата на: [Stakeholder Engagement: A Road Map to Meaningful Engagement](#)

Тема 3 – Как да представим предизвикателствата пред чуждестранните ученици и да го качим в платформата

След като бъде идентифицирано предизвикателството, свързано с конкретна ЦУР в общността, за която вашите ученици искат да разработят решение, е необходимо да знаете как да направите посланието, което трябва да бъде предадено разбираемо.

Следователно целта на тази тема е да насочи учителите и учениците в разработването на смислени разкази и да предложи прости планове за действие за представяне на тези съобщения на други ученици или членове на образователната общност.

.

Очаквани обучителни резултати:

- Учениците ще се научат как да създават смислени истории
- Учениците ще разберат как да прилагат техники за разказване на истории
- Учениците ще подобрят уменията си за писмена комуникация

За целта е необходима поне 1 сесия с учениците. Създаването на разказа за предизвикателството(ата) може да отнеме повече време от очакваното, така че може би трябва да планирате една допълнителна сесия, за да качите предизвикателствата в платформата.

Задачи:

1. Създайте сюжет за посланието, като използвате техники за разказване на истории.
2. Напишете историята си според публиката.
3. Предизвикателството(ата) се качват в платформата SuperHeroes.

Очаквани знания на учениците:

Тази тема ще помогне на учениците да разберат по-добре защо историите са мощни инструменти за предаване на съобщения и как могат да използват разказването на истории, за да създадат и предадат собствено послание на непозната аудитория.

В допълнение, този процес трябва да бъде подкрепен от обучение в умения за писане.

3.1. Подход за разказване на истории

Една от най-добрите стратегии за създаване на убедителен разказ, който успява да се свърже с публиката, в този случай с други (чуждестранни) ученици и членове на образователната екосистема, е прилагането на ресурси за разказване на истории.

Методът Storytelling (разказване на истории) може да се разглежда като по-съзнателно и планирано изкуство за разказване на истории със смисъл и конкретна цел, отвъд обикновената информация, използвайки елементи на сетивен език, стилистични фигури или предварително определени структури. В този смисъл разказването на истории също ни позволява да предадем съобщение по забавен начин, който привлича вниманието на слушателите и насърчава тяхното ангажиране с историята, като същевременно изгражда чувство за общност и принадлежност сред слушателите.

Задача 1: Помолете вашите ученици да изработят своя собствена презентация за ЦУР въз основа на следната структура:

1. Цели: *Какво и защо искате да споделите?*
2. Фокус: *Кой е вашата публика? Защо смятате, че предизвикателството/ЦУР е подходящо за тях?*
3. Широта: *Каква ще бъде същността на историята?*
4. Обхват: *Колко дълга ще бъде историята? Какво искате да предадете?*
5. План: *Какво ще направите за постигане на комуникация и ангажираност с вашия разказ?*

Идеята е да се развие сюжет въз основа на предизвикателството и посланието, което трябва да се предаде.

[Storyboards](#) са инструменти, които могат да помогнат на учениците да организират по-добре данните и да вземат решение за тяхната структура. Според метода на скелета от 5 части, ако разказът е под формата на традиционна история, тогава той трябва да разчита на:

1. Начало (настройка) – Всеки ден .....
2. Възходящо действие (тема, желано състояние) – Но един ден....
3. Кулминация (промяна) – Накрая.....
4. Падащо действие (реална трансформация) – Поради това .....
5. Край (заклучение, прозрение, постигнато желано състояние) – И затова....

Разказана история (Storytelling) чеклист:

- Историята предава необходимата информация относно SDG
- Историята има силно значение
- Историята вдъхновява
- Историята се опитва да се свърже с целта
- Историята е свързана с нуждите и спецификите на вашата аудитория
- Историята слуша толкова, колкото разказва (вижте следващия раздел за активно слушане)

3.2. Умения за писане

Творческите умения за писане са технически умения и както по всички други умения, и по тях може да се работи, за да се подобрят. Те включват и други аспекти, които трябва да се имат предвид, например: граматика, лексика, структура на композицията, яснота, проучване, документация и точност, графично оформление на текста и т.н.

Следователно това са някои от аспектите, които ще трябва да вземете предвид, когато наблюдавате и ръководите процеса на писане на вашите ученици.

Връзка към още стратегии за писане може да намерите в Приложение А.

Освен това тук ще намерите няколко съвета, които ще ви помогнат за справяне със задачата:

- Прегледайте изготвения сюжет за местното предизвикателство и направете промени, ако е необходимо - вашите ученици трябва да се отнесат стратегически относно информацията, която да бъде включена.
- Помолете ги да го коригират, като обърнат специално внимание на:
  - Английската граматика и лексика
  - Бъдете кратки - ако нещо може да се каже с по-малко думи, тогава го обобщете.
  - Обмислете структурата на текста и се уверете, че има смисъл за външен читател
  - Съобразен ли е крайния продукт с целевата група, към която е насочен?
- Ако е възможно, ще е хубаво да се поиска обратна връзка (може да научите повече в следващата тема от SuperHeroes).

Задача 2: След като вземат решение за историята си и знаят каква е основната структура, учениците трябва да се съсредоточат върху правилния начин за отразяване и описание на посланията, т.е. самия процес на разказване на истории, който следва тези стъпки:

- Формулирайте основното послание, което целите да предадете с презентацията. Направете структуриран сюжет, събирайки цялата информация, която искате да бъде предадена.

Като имате предвид темата на за писане, можете да посъветвате учениците си да включат поредица от събития, подобно на предложения скелет от 5 части, което ще им позволи да бъдат креативни в писането си. Важното е, да отговаря на следните въпроси:

- *Едноредово(кратко) описание на предизвикателството*
- *Как местните предизвикателства са свързани с една или повече ЦУР?*
- *Развиване на казуса:*

- *Каква е обстановката (ситуацията, заобикалящата среда)? – представете онагледяваща снимка*
  - *Какъв е проблемът, който трябва да се реши?*
  - *Защо предизвикателството е от важно за местната общност и как може да бъде свързано/значимо на национално/европейско ниво*
  - *Кои са основните заинтересовани страни, свързани с местното предизвикателство, и каква роля играе тяхното участие в потенциалното разрешаване на предизвикателството?*
  - *Всякакви други значими връзки, които могат да се включат.*
- Разработете подходяща динамична история, която да ангажира публиката. Обърнете специално внимание както на началото, така и на завършека. Осигурете храна за размисъл, а когато е възможно и ако смятате за необходимо, препоръчваме да опитате да включите забавни елементи в речта!
  - Също така, когато е уместно, бихме препоръчали да включите лични връзки/отношения, за да привлечете вниманието на другите ученици и читатели.
  - Прикачени материали – снимки или видеоклипове, са силно препоръчителни, за да направят презентацията Ви по-привлекателна онлайн, а също и като подходящ инструмент за осигуряване на обратна връзка за самия разказ.

3.3. Качете разказа в платформата на SuperHeroes

Създаденият разказ за местното(ите) предизвикателство(а), свързано(и) с една или повече ЦУР, е готов и трябва да бъде качен в платформата SuperHeroes.

Задача 3: влезте в платформата SuperHeroes на [\(LINK ТУК\)](#) и помолете вашите ученици да попълнят онлайн формуляра за тяхното местно предизвикателство.

Имайте предвид, че като европейски проект и платформа всички материали трябва да се качват на английски език. Освен това може да се наложи да планирате едно занимание за вашите ученици, за да качат своите предизвикателства, в случай че работят индивидуално или в малки групи, тъй като може да отнеме повече време. От друга страна, трябва да се уверите, че всички те имат достъп до техническите ресурси за изпълнение на задачата.

В случай че сте сигурни, че всички ученици/групи имат интернет връзка и устройства у дома, можете да ги помолите да го направят от вкъщи, след като групата е работила старателно върху разказите за своите местни предизвикателства.

Като учител може да проверите и да се уверите, че всички предизвикателства са правилно качени онлайн след заданието.

Тема 4 – Мисли за решение, тествай твоео решение

Резултати: Последната тема за обсъждане в този план на урока е как да намерите решения и да ги тествате. В предишната част обсъдихме как можете да анализирате проблем и да получите повече информация. В тази част ще Ви помогнем да помислите за решения на тези проблеми. След като сте помислили за тези решения, Вие също така искате да знаете дали те работят. И така, втората част от тази глава е как да тествате вашето решение. След тази тема вашите ученици ще могат да мислят за решения, но също така ще знаят как да даването на обратна връзка помага за измислянето на решение. Ако имате време и имате подходящи организации във вашия район, вашите ученици могат да разговарят с тях и да тестват своите решения.

Очаквани резултати от обучението:

- Учениците ще разберат как да измислят решения
- Учениците ще се научат да тестват решения.
- Учениците ще се научат как да говорят с организации (допълнително)

Брой уроци / необходимо време:

- Поне два урока
  - Първи урок със задача в рамките на една седмица за обмисляне на решение
  - Втори урок с дискусия за различните решения, за които всеки е помислил.
  - Възможен трети урок.

Кратко описание на дейностите:

- Дейност 1: Мисли за решение.
  - Една седмица срок да мислят за това.
  - У дома
  - Не са необходими материали.
- Дейност 2: Тестване на решението.
  - Времетраене един урок.
  - В клас
  - Не са необходими материали.
- Дейност 3: Тествайте нещата от училище на практика (допълнително)

- Седмица или урок (зависи от това, дали ще го дадете като домашно или организациите са достатъчно близо за посещение по време на учебните часове)
- По време на часовете или след училище
- Материали за учениците да си водят бележки

Очаквани знания на учениците:

Тази тема е предвидена за ученици, които не са учили методиката за мислене, базирано на решения. Ако са я учили, можете да пропуснете теорията и да преминете към първата дейност.

4.1. Как да се намери решение

За да намерите решение, помолете учениците да мислят свободно за представения им проблем. За да стимулираме това, ние ви превеждаме през мислене, базирано на решения. Ще ви дадем някои примери за задачи, които можете да изпълнявате в клас, за да стимулирате решенията, които учениците могат да измислят.

Важно е да помогнете на учениците да мислят свободно, дори да предлагат решения извън предмета, по който преподавате. Например, ако преподавате английски, уверете се, че те не се чувстват обвързани само езиковите особености, нека учениците са наясно, че могат да помислят и за техническо решение.

За да помогнем на учениците да разработят решение, ще използваме метода мислене, базирано на решение, вместо да мислите за проблема, вие мислите за възможно решение. Например, ако сте се заклезили в дърво и не можете да излезете, не мислете, че не можете да излезете, а се опитайте да помислите какво ще трябва да направите, за да се измъкнете от него. Това може да ви помогне да мислите за вариантите, които можете да създадете, за да излезете от дървото.

Точките, които ще помогнат на вашите ученици да оформят идеята си, са:

- Очертайте целта и крайния си срок.
- Очертайте какво трябва да се направи преди този краен срок
- Планирайте датите за всичките си подзадачи и крайните им срокове
- Започнете да работите отзад напред, докато работата приключи

Добър начин да практикувате това е да започнете да го правите в час и да дадете на учениците една седмица да помислят за решение. Вместо да се чудите какво е възможното решение на проблема, опитайте се да помислите директно за решение и как можете да го постигнете.

В зависимост от часовете, които имате в този клас, можете също да направите малка уводна задача за тренировка в час. Например може да им дадете задачата за дървото и как да излязат от него. Въпреки че това е по-ограничена времева рамка, която може да спре креативността, помага на учениците да разберат задачата.

Задание: За да свържат това с ЦУР, учениците могат да изберат една тема/проблем от платформата. За насърчаване на различен принос/решение към идеите е важно те да изберат проблем от страна/област, различна от родното им място. Бихме ви посъветвали да дадете на учениците една седмица, за да обмислят възможно решение. Можете да започнете да го правите в час, креативността се

насърчава, когато не мислите активно за това. Създаване на креативно решение за десет минути най-вероятно ще доведе до некреативен отговор, така че е важно да дадете малко време на учениците. В случай че се страхувате, че учениците ви няма да помислят за това у дома и имате час с тях, може да е добре да го обсъдите отново по време на часа. Това не трябва да отнема повече от 15 минути.

4.2. Как да тествате вашето решение.

Всички ученици са мислили за възможните решения на проблема, който са избрали. В рамките на седмица творческите умения, които са развили в предишния урок, трябва да влязат в действие. Следващата стъпка е да обсъдите тези решения в класа и да попитате какво мислят другите ученици за решенията. За да ви помогнем, имаме списък с няколко въпроса за започване на дискусиата. Може също така да използвате въпроси, които смятате, че са по-подходящи за вашите ученици. Имайте предвид, че не трябва да насочвате учениците прекалено много, а задавайте отворени въпроси. Можете също така да погледнете предишната глава и да видите как да дадете обратна връзка.

- Как би работило това в друга държава?
- Има ли контрааргументи?
- Какво би променило разказа?
- Какво би причинило проблем за това решение?
- Как изглежда това от друга гледна точка? Например, за да се борите със самотата, вие решавате задължително всеки да живее с поне един човек, но какво ще стане, ако сте интроверт и се наслаждавате на самотата си през повечето време?

След като проведете ползотворна дискусия, оставете учениците да преразгледат своите решения въз основа на дискусията. Сега можете да изберете две опции. Позволете на учениците да качат решението си на платформата или насърчете учениците да отидат в някоя местна организация. Ще обясним и двата варианта в следващи подглави. Ако нямате време за посещение на учениците в организация, можете да отидете към 4.4.

4.3 Тествайте решението си в някоя организация

Сега, след като вашите ученици са разработили решение и са го разгледали критично, би било хубаво да тествате решението в организация или поне да предложите идеята на организация. Това е допълнителна възможност, ако имате време в учебната си програма и има подходящи организации наблизо. Това могат да бъдат компании, неправителствени организации, здравни институции, дори училища.

За да направите това, можете да създадете списък с подходящи организации и да проучите тяхното желание да работят с вашите ученици. Друга възможност е учениците сами да търсят организации. По време на тази среща между учениците и организацията учениците трябва да представят своите идеи пред организацията. В предишния урок те вече мислеха за контрааргументи, така че това е нещо, за което трябва да са подготвени.

Ако решите да направите тази стъпка, вашите ученици могат да качат решението си в платформата, след като са взели под внимание обратната връзка от организацията и са преработили своето решение. Ако са разговаряли с организацията, те също трябва да предоставят кратко резюме на организацията.

4.4 Качване на решението

Вашите ученици са измислили решение. Сега те могат да го споделят в платформата. Тук важат същите правила, както при качването на проблема. Бъдете възможно най-ясни, имайте предвид културните различия – това, което е очевидно за вас, може да не е за друга държава.

Приложения

Приложение А: Полезни линкове и материали

Тема 1

Материали:

SDG на английски, допълнителни обяснения и информация

<https://sdgs.un.org/goals>

SDG на латвийски език -

[ANO Ilgtspējīgas attīstības mērķi | Pārresoru koordinācijas centrs \(pkc.gov.lv\)](#)

SDG на датски език - <https://www.sdgnerland.nl/>

SDG на испански език - [Objetivos y metas de desarrollo sostenible](#) / [Objetivos y metas de desarrollo sostenible](#) / [ODS Objetivos de Desarrollo Sostenible](#) | [Pacto Mundial ONU](#)

SDG на български език -

Цели за устойчиво развитие 2030 | Национален статистически институт (nsi.bg)

Тема 3.2

[11 Writing Strategies for Effective Communication | Indeed.com](#)

Ресурси по тема 4:

<https://hatrabbits.com/en/solutions-focused-thinking/>

<https://medium.com/@qoshibotu/week-2-of-design-thinking-for-entrepreneurship-solution-based-thinking-8e51f3e6d316>

<https://duurzaamonderwijs.com/2017/05/18/5-manieren-om-creatief-denken-op-school-te-bevorderen/>

<https://www.plasticsoupfoundation.org/>

Приложение В: Мозъчна атака - идеи

Как да провеждаме ефективно Мозъчна атака

Идейният процес може да бъде дефиниран като креативен процес, чрез който иновативни идеи биват измислени, развити и/или подробно разгледани за конкретната тема или предизвикателство, което трябва да бъде разрешено.

Според дизайнерското мислене, идеята може да бъде разбрана като част от различния мисловен процес, който цели да генерира възможно най-много идеи относно даден проблем или да разреши предишно срещнато предизвикателство. След това, конвергентната фаза на мислене е основната, фокусирана над филтрирането и избирането на идеи. Следва изглаждането на идеята, която се очаква да бъде финална.

Следват някои Мозъчна атака и креативни техники, които може да използвате, за да работите с учениците над SDG брейнсторм. Отделете минимум един пълен учебен час, в който да бъдат генерирани нови идеи заедно с учениците. Те могат да работят индивидуално или на групи. Ние ви съветваме да сформирате групи или да работите заедно, за да насърчите учениците да обменят мнения и да мислят критично, чрез мултидисциплиниран подход на различни теми.

Техники за творчество - Идея

БРЕЙНСТОРМ – МОЗЪЧНА АТАКА

Това вероятно е най-широко разпространената идейна техника до днес. Тя също е една от най-лесните и идеални за имплементиране, особено за работа с големи групи.

Този метод е измислен от Алекс Ф. Осборн през 1939г. с цел подпомагане на идейното развитие, тъй като той установил, че правилната комуникация между различните членове на групата поражда креативност. За да се фокусира тази креативност в правилната посока обаче, е нужно да бъдат определени още от самото начало на сесията обектите, подлежащи на идейно развитие. Това включва: да бъдат определени основни предизвикателства, да бъдат измислени иновативни решения. (Имайте предвид, че всички техники могат да бъдат използвани за развитието на решения за ясно идентифицирани проблеми – Тема 5)

Важно е да запомним, че за да се проведе една успешна и ефективна Мозъчна атака сесия, е нужно количеството идеи да бъде приоритетно пред качеството им. Също трябва да бъде създадена приятна атмосфера, в която учениците да бъдат

окуражени да изразяват своите идеи, без да се притесняват, че ще бъдат критикувани.

За провеждането на дигитална брейнсторм сесия може да използвате платформи като:

- <https://ideaboardz.com>
- <https://miro.com/login/>

3-12-3 МОЗЪЧНА АТАКА

Това е вариант на традиционната Мозъчна атака, в който участниците на групи споделят своите идеи пред останалите и идеите биват записвани на бяла дъска или другаде.

Тази версия на Мозъчна атака предлага възможността техниката да бъде разделена на три части с вариращо времетраене:

1. ИНДИВИДУАЛНО ГЕНЕРИРАНЕ (3 минути) – членовете на групата отделят три минути индивидуално, за да помислят и да запишат своите идеи относно проблема, който се нуждае от решение. След като мине времето, организаторът събира листите хартия и ги разбърква. Накрая ги раздава произволно по масите.
2. ДИСКУСИЯ ПО ОТБОРИ (12 минути) – Работните групи са формирани и листовите са им раздадени. Групите ще имат 12 минути да дискутират и да измислят една концепция от всички идеи, които се намират на листовите им.
3. ПРЕДСТАВЯНЕ (3 минути) – през финалната фаза всяка група презентира своите основни идеи пред останалите групи.

Като упражнение, което не развива създадените идеи, методът е подходящ за първоначалното създаване на идеи, изграждането на стратегия и подход към груповото решаване на главната цел.

Ще трябва да бъдат проведени следващи дейности, чрез които да се използват създадените идеи и знания за бъдещото развитие на предизвикателството.

БРЕЙНРАЙТИНГ – МОЗЪЧНО ПИСАНЕ

Това е друг вариант на традиционната Мозъчна атака, който е особено подходящ в случаи, в които участниците нямат много време или членове на групата не са съгласни да споделят идеите си на глас със останалите. [Информация на български](#).

В този случай групата трябва индивидуално да запише всичките си идеи, които измисли по конкретната тема, върху лист хартия. Както и в традиционната Мозъчна атака, и тук се препоръчва поставянето на времеви лимит за създаване на идеи. След това е препоръчително да се проведе кратко представяне на някои от идеите. Не бива да се забравя, че идейната фаза цели именно създаването на нови идеи и не толкова самото им развитие в дълбочина.

6-3-5 МЕТОД

Това е вариация на структурната и групова брейнрайтинг техника, която цели да генерира максимален брой идеи в рамките на 30 минути.

За провеждането на тази техника е нужно да се установи темата, над която ще се работи предварително, както и целите и методите, които ще се следват по време на работа. В допълнение е препоръчително да подготвите предварително шаблон, който да бъде раздаден на членовете на екипите, за да могат директно да започнат работата си.

Трябва да бъдат организирани работни групи от по 6 човека(толкова групи, колкото е необходимо) и процесът да протече в следния ред:

1. Раздаване на работни листове.
2. За период от 5 минути всеки участник трябва да напише 3 идеи, всяка на различен ред от работния лист.
3. След първия етап участниците трябва да дадат своите работи на техния партньор отляво (или отдясно, в зависимост от обстоятелствата и работната среда). По време на втория етап участниците биват помолени да прочетат идеите, които е записал техният партньор, и въз основа на тези идеи да създадат 3 нови.
4. Процесът се повтаря 6 пъти, като общата продължителност е 30 минути.

Благодарение на реагирането на участниците и създаването на 3 нови идеи от тези на партньора, 108 идеи биват генерирани от всяка група, на фона на 18-те оригинални идеи. По този начин всеки участник обогатява своята перспектива за общата идея.

Ако работите с повече от една група, тоест повече от 6 човека, най-добре би било да заделите малко време в края на сесията за дискусия и споделяне на впечатленията на всички членове.

ШЕСТ МИСЛЕЩИ ШАПКИ

Тази техника, разработена от Едуард де Боно през 1983г., позволява да се изследва определена тема или да се анализира предизвикателство от шест различни перспективи, отговарящи на шест оцветени шапки, а оттам и името на техника. [Информация на български.](#)

Това е групова техника за креативност и поради тази причина може да организирате участниците на групи от шестима (всеки участник ще представлява конкретна шапка) или на шест групи (всяка група ще представлява по една шапка), в зависимост от броя на учениците/колегите.

Имплементацията на тази дейност е проста. Обяснете от какво се състои и какво представлява всеки цвят:

- Бяло – представлява обективната и неутрална перспектива, която представя фактите без субективно мнение
- Черно – цвета на песимизма, представлява и споделя всичко което може да се обърка или да е пречка.
- Червено – шапката на емоциите и чувствата, затова тя представлява най-дълбоките мнения и идеи относно проблема.
- Жълто – представлява позитивния възглед над проблема.
- Зелено – това е шапката на креативността, отговорна за представянето на най-креативните (дори леко фантастични) решения относно ситуацията.
- Синьо – Това е модераторът, който контролира останалите шапки и следи за реда на дебата. Той/тя също ще бъде отговорен/на за представянето на крайните решения.

Следва дебат, в който всеки представител на група трябва да прочете идеите от перспективата на цвета на конкретната шапка.

Ако желаете да направите това занимание по-забавно и интересно, може да използвате истински оцветени шапки или стикери, чрез които всеки член да се идентифицира. След това, на всеки 10 минути, членовете на групата могат да разменят своите шапки, като по този начин те трябва да сменят начина си на мислене спрямо цвета на шапката.

Това също така е много добър педагогически метод, който развива мисленето на младите ученици.

5Ws & H метод

Това е техника, която основно преобладава в журналистиката, откъдето и произхожда. Както при метода с шестте шапки, тази техника цели да разгледа различни перспективи на проблема, отговаряйки на следните въпроси:

- Какво?
- Кой?
- Кога?
- Къде?
- Защо?
- Как?

Вземайки предвид, че тези въпроси не могат да имат прост отговор от типа на „да“ или „не“, а изискват по-дълбоко разбиране на проблема, те позволяват изследването му в дълбочина, както и генерирането на идеи за решение.

В допълнение, методът може да е също толкова ефективен както при прилагането му върху нови идеи, така и върху потенциални решения на вече съществуващи проблеми. По този начин идеята се развива по-разширено и се изгражда подход към нея.

Тази техника може да бъде използвана индивидуално или на групи, в зависимост от средата и нуждите на групата.

МИСЛОВНА КАРТА

Разработката на мисловна карта е инструмент, подходящ най-вече за индивидуална работа, въпреки че благодарение на инструменти като „Miro“ става възможна съвместната работа върху дигитални мисловни карти.

Мисловните карти се опитват да организират установените връзки между специфичен проблем/предизвикателство и неговите основни елементи, като също се стремят да подчертаят и външните взаимоотношения (причини-последствия, ползи-решения, влияния и т.н.).

Приложение С: Умения за слушане и даване на обратна връзка

Очаквани обучителни резултати/умения:

Учениците ще умеят да слушат активно, ще подобрят комуникационните си умения, ще подобрят функционалната си грамотност – слушане с разбиране, умения за даване на позитивна обратна връзка, умения за презентиране, умения за емпатия.

Продължителност на уроците - 3 урока по 45 минути

Кратко обяснение на дейността

Урок 1: Активно слушане

Урок 2: Даване на позитивна обратна връзка

Урок 3: Даване на позитивна обратна връзка на проектите на учениците

Към кой учебен предмет може да се приложи – Уроците са свързани с умения за изслушване и отношение към съучениците, умения за комуникация, поради това тези уроци са приложими към всички предмети.

Очаквани знания от учениците – Ще знаят различни проблеми, които са в основата на ЦУР.

Подтема 1: Развиване на умения за “активно слушане”

Емпатия (гръц. *empathia* — съчувстване) означава осъзнато разбиране на вътрешния свят или емоционалното състояние на друг човек. Тя е способността да осъзнавате чувствата на другите, да разберете желанията, нуждите и гледните им точки и да си представяте какво би било да сте на тяхно място („да влезеш в нечи обувки“). Да имате емпатия, означава, че можете да усетите как се чувства другият спрямо дадена ситуация. Емпатията е ключова съставка в положителните приятелства и взаимоотношения. Тя намалява конфликтите и недоразуменията и води до помагащо поведение, доброта и дори по-голям успех в живота като цяло.

Урок 1: Активно слушане – 45 минути

Част 1 – Учителят представя методиката за активно слушане – 20 минути

Учителят представя техниките за активно слушане и обяснява същността на процеса Активно слушане. Слушането е едно от най-важните умения, които можете да притежавате. Това колко добре слушате, има голямо влияние върху ефективността на работата ви и върху качеството на взаимоотношенията ви с други хора. Например:

- Слушаме, за да получим информация.
- Слушаме, за да разберем.
- Слушаме за удоволствие.
- Слушаме, за да учим. For example:

Като станете по-добър слушател, можете да подобрите производителността си и способността си да влияете, убеждавате и преговаряте, да избегнете конфликти и недоразумения. Всичко това е необходимо за вашия бъдещ успех! За да подобрите уменията си за слушане, е необходимо да използвате техниката на „активно слушане“. Това означава, че когато слушате, не само чувате думите, които другия човек казва, но и разбирате цялото съобщение, което се предава.

За да постигнете това, трябва да слушате другия човек много внимателно. Ако ви е особено трудно да се концентрирате върху това, което някой казва, опитайте се да повтаряте думите му наум, докато ги казва. Това ще подсили тяхното послание и ще ви помогне да останете фокусирани.

Има пет ключови техники за активно слушане:

1. Обърнете внимание

Обърнете цялото си внимание на говорещия. Погледнете директно към говорителя. Оставете настрана разсейващите мисли. Не подготвяйте мислено опровержение! Избягвайте да се разсейвате от фактори на околната среда. „Слушайте“ езика на тялото на говорещия.

2. Покажете, че слушате

Използвайте собствения си език на тялото и жестове, за да покажете, че сте ангажирани. Кимайте от време на време. Усмихвайте се и използвайте други изражения на лицето. Уверете се, че позата ви е отворена и заинтересована..

3. Предоставете обратна връзка

Нашите лични предположения, преценки и вярвания могат да изкривят това, което чуваме. Като слушател вашата роля е да разберете какво се казва. Обмислете казаното, като перифразирате. „Това, което чувам, е...“ и „Звучи, сякаш казваш...“. Задавайте въпроси, за да изясните определени точки. "Какво имате предвид, когато казвате..." "Това ли имаше предвид?"

4. Отлагане на решението

Прекъсването е загуба на време. Това разочарова говорещия и ограничава пълното разбиране на съобщението. Позволете на говорещия да завърши всяка точка, преди да задавате въпроси. Не прекъсвайте с контрааргументи.

5. Отговорете по подходящ начин

Активното слушане е предназначено да насърчава уважението и разбирането.

Отнасяйте се с другия човек по начин, по който искате да се отнасят с вас.

При активното слушане НЕ бива:

- да прекъсвате говорещия с намерение да оспорвате идеите му;
- да задавате въпроси, прекъсвайки го по средата на изреченията. Изчакайте удобен момент;
- да поправяте събеседника си, ако прави грешки.
- да слушате и почти да не поглеждате събеседника;
- да се прозявате, да хвърляте погледи към часовника или към мобилния си телефон, да нервничите и да показвате нетърпение разговорът да приключи по-бързо. Тук е необходим и самоконтрол;
- да говорите с другите присъстващи, докато уж слушате говорещия;

Част 2 - Упражнение

<https://www.un.org/sustainabledevelopment/student-resources/>

Учителят избира на случаен принцип двама ученици. Единият е четец – презентиращ, другия е наблюдател. Дава предварително подготвен текст, който представя информация, свързана с една от SDG, на ученика, който ще е презентиращ /големината на текста да е с време за четене 3-5 минути/. Презентиращият ученик /четецът/ има 5 минути да се запознае с текста и да го прочете. През това време учителят разяснява задачата на наблюдателя и на публиката. Ученикът чете история, свързана с ЦУР. Втори ученик наблюдава поведението на аудиторията. Класът наблюдава и слуша говорителя.

- **Четец:** Как се е чувствал, докато чете, усещал ли е подкрепа от публиката? Кое поведение го е накарало да се почувства добре и кое го е притеснило?
- **Наблюдател:** Публиката спазвала ли е изискванията за активно слушане: наблюдават говорещия, демонстрират ангажираност, не прекъсват говорещия. Наблюдавано ли е някое от забранените при слушане действия: прозяване, хвърляне погледи към часовника или към мобилния си телефон, нервничене и показване на нетърпение разговорът да приключи по-бързо, липса на контакт.
- **Публика:** Каква е темата, която е представена, важни моменти от нея, смятат ли, че са изпълнили изискванията за активно слушане, как според тях се е чувствал презентиращият, кое го е притеснило и кое му е помогнало при представянето, въпроси, съвети, как те са се чувствали по време на слушането, кое ги е затруднило най-много в активното слушане, защо?

Примерен текст [Clean water is everything. Without water, we have no life - 21-year-old Nagat | UNICEF Sudan](#) Може да се подбере от STORIES

След представянето на текста учениците имат 5 минути да отговорят на поставените задачи. Следва дискусия, като всеки представя своите отговори/чувства (от публиката се представят няколко човека в зависимост от времето, може да се накарат учениците от публиката по групи в рамките на 5-те минути да обобщат отговорите си, за да може да се чуе мнението на всички).

Дискусията се провежда 5-10 минути, задава се и въпрос към коя ЦУР ще отнесат учениците поставения проблем. Учителят обобщава темата за активно слушане.

Подтема 2: Даване на позитивна обратна връзка

Урок 2 – Позитивна обратна връзка – 45 минути

Урокът започва с припомняне на уменията за активно слушане от предходната тема с помощта на упражнение. Общо 15 минути. Учителят пуска кратко видео (до 5 минути <https://ed.ted.com/lessons/fresh-water-scarcity-an-introduction-to-the-problem-christiana-z-peppard>) свързано с проблем по SDG, може да е от TED education. Предварително учителят задава на учениците следните въпроси: . Какъв е проблемът, за който се говори във видеото? Каква е целта на говорителя? Коя е целевата група, към която е насочено видеото? Какви действия трябва да извършат? Кой трябва да ги извърши? Как се чувствахте, докато гледахте видеото? Кое във видеото ви хареса най-много? Какви въпроси възникнаха у вас, докато гледахте видеото? Предложете какво може да се промени, за да стане по-добро.

Упражнението е преход към втората част на урока - умение за даване на позитивна обратна връзка, позитивно отношение към работата и разбирането на другия. Учителят показва на учениците как да дават позитивна обратна връзка. Представените материали са примерни и е необходимо всеки учител да си подготви урока по своя преценка на база на тези материали.

Препоръчително е да се подготви кратък текст, който да прочетете в края на урока, и да накарате учениците да използват методиката за обратна връзка – комплимент, предложение, корекция.

Всеки ученик полага усилие, отделя много време и старание при подготовката си. Затова, когато представя своята работа, той влага в нея много емоция, приема, че е направил най-доброто, и трудно приема критика и отхвърляне. Негативната обратна връзка би довела до негативни емоционални усещания, разочарование, нежелание за последваща работа, понижаване на самооценката си и вяра във възможностите си. За това правилното оценяване на работата на съучениците е от съществено значение. В същото време активното слушане е много важно качество. Да умеят да слушат съучениците си, да разбират техните гледни точки, да оценяват труда и различното отношение към проблемите, да дават позитивна обратна връзка и отношение.

Видове роли.

1. Презентиращ:

- Презентирайте собствената си работа.
- Насочете фокуса на слушателите, ако искате да обърнете внимание на конкретни детайли.
- Поискайте отговори от слушателите.
- Слушайте.
- Не прекъсвайте даващия обратна връзка.
- Посочете силните страни на текста и помолете за помощ за откриване на слабите му страни.

- Бъдете отворени за възможността за промяна.

2. Изслушващ:

Общо правило: Отнасяйте се към другите така, както искате да се отнасят с вас!

- Слушайте.
- Не прекъсвайте презентацията.
- Обърнете пълно внимание на презентацията чрез зрителен контакт и език на тялото.

След презентацията:

- Говорете за презентацията като цяло
- Започнете със силните страни
- Фокусирай се...
- Структура на изречението
- Описание

3. ИЗБЯГВАЙТЕ!!

- Убийствени коментари
- Монополизиране на дискусията
- Излизане от темата

Задаване на позитивни въпроси към презентацията

1. Поясняващите въпроси са прости фактически въпроси. Примери:

- Това ли каза...?
- Какви ресурси са използвани за проекта?
- Правилно ли чух, че каза...?
- Правилно ли те разбрах, когато каза, че...?
- Какви критерии използва, за да...?
- Правилно ли чух, че каза...?
- Правилно ли перифразирах това, което каза? Is that what you said...?

2. Изследващите въпроси имат за цел да помогнат на презентатора да се замисли по-дълбоко. Примери:

- Защо според теб е така?
- Според теб какво би станало, ако...?
- Според теб какво влияние би...?
- По какъв друг начин би могло?
- Как реши...?
- Как определи...?
- Как стигна до заключението...?
- Каква е връзката между ... и...?
- А ако обратното е вярно? Тогава?
- Как това се различава от...

Стъпки за обратна връзка

1. Compliment

- Първото правило за СЛУШАТЕЛЯ е да ОСТАНЕТЕ ПОЗИТИВНИ!
- Не забравяйте, че вие помагате в промяна на работата на някой друг. Помислете как бихте се почувствали, ако някой ви казва какво трябва да подобрите в собственото си писане...
- Винаги започвайте обратната си връзка с комплименти!
- Кажете на презентатора какво мислите, че той или тя е направил добре:
- Много ми хареса темата ти
- Мисля, че си използвал много добри детайли
- Хареса ми, когато използвахте думата _____
- Любимата ми част беше _____, защото...
- Това беше наистина забавно за четене, защото...
- Хареса ми начина, по който _____ ...

2. Предложения

- Да правите предложения означава да дадете на автора някои конкретни идеи за това как да подобри проекта си.
  - Запомнете – бъдете позитивни и конкретни!
  - Вместо „Нямаше смисъл“, кажете „Ако добавите повече подробности след това изречение, ще бъде по-ясно.“
  - Вместо „Изборът ви на дума беше скучен“, кажете „Вместо да използвате думата добър, може би можете да използвате думата изключителен“.
  - Ето някои области, за които може да искате да направите предложения:
    - Избор на дума – Авторът избира ли интересни думи?
    - Организация – Можете ли да разберете какво се опитва да каже презентаторът? В правилната последователност ли е?
    - Изречения – Изреченията твърде дълги ли са, или твърде кратки?
    - Тема – Придържа ли се авторът към темата, или говори за други неща, които наистина не пасват?

3. Корекция

- Третата стъпка в процеса на партньорско редактиране е извършването на корекции.
  - Често това, което казваме, и това, което другият е разбрал, са различни неща. За това помолете ученика да обясни обратната връзка, която е получил, за да можете да проверите дали е разбрал ясно.

Подтема 3: Даване на позитивна обратна връзка за проектите на другите ученици.

Урок 3 - Упражнение 45 или 90 минути

Предоставянето на обратна връзка е важно умение. Способността учениците да дават смислена обратна връзка на връстниците си е още по-значимо. Също така

получаването на позитивна обратна връзка дава възможност на презентирация да види своята работа от друга гледна точка, да получи съвети и мнение за възможни подобрения, без да бъде наранено самочувствието му и да се почувства неоценен.

За да научим учениците на емпатия към другите, при оценка на презентиране на съученик и обратна връзка е необходимо да управляваме и насочваме този процес. Препоръчваме презентирането и обратната връзка за работата на учениците да се извършват по едно и също време. След всяка презентация наблюдаващите дават веднага обратна връзка на презентирация, за да може да се получи диалог между тях. Проектите по темите на ЦУР могат да са зададени за разработка като индивидуални проекти или проекти за работа в екипи.

Методика – учениците(екипите) презентират, а всички слушатели попълват протокола за обратна връзка. След приключване на всяка презентация слушателите дават обратна връзка по стъпките на протокола – похвала - въпрос – съвет. Презентирацията отговаря на въпросите и на съвета.

В зависимост от следните условия:

- Брой ученици в групата/класа съответно брой екипи
- Работа по проекта индивидуално/в екип
- Време, с което се разполага, за да се представят проектите и да се даде обратната връзка

Предлагаме следните варианти на прилагане на методиката за обратна връзка:

1. **ПЪРВИ ВАРИАНТ:** При ситуация, в която класът/групата е малък брой ученици и има достатъчно време всеки презентиращ да изслушва обратната връзка на всичките слушатели и да отговаря на въпросите и съветите.
2. **ВТОРИ ВАРИАНТ:** Презентиране по групи. Групата презентира, всички слушатели попълват индивидуално протокола за обратна връзка. След приключване на презентацията всяка група има 3 минути да обобщи своята информация от протокола и да избере минимум 1 – максимум 3 похвали, въпроси и предложения. Учителят има възможност да избере два начина за обратната връзка в зависимост от времето, с което разполага. Начин 1 – всички групи четат избраните похвали, въпроси, предложения. Начин 2 учителят избира коя група кой елемент ще чете- една група чете само похвалите, друга само въпросите, а трета само предложенията и т.н. Задължително след всеки въпрос или предложение презентирацията отговаря.
3. **ТРЕТИ ВАРИАНТ:** Ситуация, при която учениците презентират индивидуално, но се разполага с ограничено време. Учителят разделя класа на групи с до 5 човека. Ученикът презентира, всички слушатели попълват индивидуално протокола за обратна връзка. След приключване на презентацията всяка група има 3 минути да обобщи своята информация от протокола и да избере минимум 1 – максимум 3 похвали, въпроси и предложения. Учителят има възможност да избере два начина за обратната връзка в зависимост от времето, с което разполага. Начин 1 – всички групи

четат избраните похвали, въпроси, предложения. Начин 2 учителят избира коя група кой елемент ще чете - една група чете само похвалите, друга само въпросите, а трета само предложенията и т.н. Задължително след всеки въпрос или предложение презентирацията отговаря.

Независимо от избрания вариант на организиране на дейностите, при даване на обратна връзка е важно всеки слушател да си попълни протокола, за да бъде ангажиран с активно слушане на презентирацията. След приключване на дискусиата по обратната връзка всички слушатели предават на презентирацията своите протоколи. Така тези обратни връзки ще послужат на презентиращите да подобрят своята работа, а в резултат на позитивната обратна връзка да се почувстват и по-уверени и мотивирани.

Подтема 4: Дейност с положителна обратна връзка - дайте ми обратна връзка

Отлично за: Научаване на стойността на предоставянето и получаването на положителна обратна връзка.

Времетраене: Минимум 40 минути

Необходими материали:

- Топки за тенис на маса
- Превръзки за очи
- Кофи или празни кутии
- Червена или жълта лента

Инструкции:

Разделете класа на отбори, състоящи се от четирима участници. Във всеки отбор ще имате нужда от един хвъргач, един подавач, един брояч и един помощник. Отборите печелят точки, като накарат хвърлящия да вкара топката в коша/кофата. Целта е да спечелите най-много точки. Ето ролите за всеки отбор:

Хвъргач: Със завързани очи и стои зад стартова линия. Той трябва да се опита да хвърли възможно най-много топки в кофата.

Подавач: Взема топките и ги хвърля обратно на асистента.

Помощник: Подава топката обратно на хвърлящия.

Брояч: Сумира успешните хвърляния (резултат) за всеки рунд.

Стъпка 1. Сформирайте екипи от по четирима. Всеки отбор получава една превръзка за очите, една топка, една лента и една кофа. Те поставят своята кутия/кофа на пода и с помощта на лентата очертават стартова линия на разстояние най-малко 2,5 -3 метра.

Стъпка 2. Накарайте екипите сами да си разпределят ролите. Хвърлящият стои зад стартовата линия и си слага превръзката на очите.

Стъпка 3. Играйте три рунда по 10 минути всеки. Ако е възможно, завъртете ролите и повторете всичките три рунда, така че всеки човек да изпита ролята на хвърлящия.

Кръг 1 = Без говорене.

Играйте първия кръг, без да говорите. Хвъргачът се опитва да хвърли топката в кутията/кофата без обратна връзка.

Кръг 2 = Ограничени инструкции или отрицателна обратна връзка

Във втория рунд хвъргачът може да задава въпроси. Останалите съотборници обаче могат да отговорят само с „Да“ или „Не“. Отрицателната обратна връзка трябва да звучи като „Не мога да повярвам, ти пропусна отново“, „Можеш да се справиш по-добре от това“, Това беше лесно, но ти го пропусна“ и т.н.

Кръг 3 = Пълни инструкции и положителна обратна връзка

Всички съотборници могат да общуват свободно в последния кръг. Съотборниците имат право да предоставят конкретна обратна връзка, за да помогнат на хвърлящия и да го насърчат колкото е възможно повече.

Стъпка 4. Съберете отборите, за да обсъдите следните въпроси към хвърлящия:

1. Как се чувстваше когато не получаваше обратна връзка? Как преодоля липсата на подкрепа от твоя екип?
2. Забеляза ли някаква разлика в производителността или някакви подобрения между рундовете?
3. Как се почувства със завързани очи? Винаги ли се доверяваше на екипа си с обратната връзка?

4. Може ли някой да идентифицира момент в училището/проекта, когато сте наблюдавали как други правят грешка. Как сте постъпвали - просто сте наблюдавали или сте предложили да ги подкрепите и помогнете?
5. Кой тип обратна връзка беше най-ефективен? Какво би го направил по-ефективен?
6. Разочаровахте ли сте се в някакъв момент?
7. Вие като екип станахте ли по-добри с всеки нов човек, който пое ролята на хвърлящ?
8. Каква е разликата между негативната или никаква комуникация и ефективната положителна комуникация?